

Bakgrund

Centralafrikanska republiken (CAR) är en före detta fransk koloni som blev självständig 1960. Sedan dess har landet brottats med politisk instabilitet. Mängder av kupper och kupp försök har blivit en del av vardagen, ekonomin har ständigt varit mer eller mindre körd i botten och olika etniska lojaliteter bland landets invånare har lett till en splittrad befolkning.

Konflikten har sin direkta bakgrund i oroligheterna i början av 2000-talet. Den nuvarande presidenten Bozizé, grep genom ett väpnat uppror mot den då sittande presidenten makten i landet. Bozizé blev omvald 2005, denna gång genom demokratiska val och har därigenom fått ett visst internationellt erkännande. CAR räknas fortfarande som ett av världens fattigaste länder med hög korruption, och där den etniska tillhörigheten har stor betydelse. Stridigheter bröt 2006 ut på nytt efter tre lugna år. Missnöjet ökade och beskyllningar från delar av befolkningen hävdade att Bozizé enbart gynnar de etniska grupper som han får aktivt stöd av.

Konflikten idag

Den väpnade konflikt om regeringsmakten som härjat i CAR från mitten av 2000-talet har främst stått mellan Bozizés regeringstrupper och rebellgruppen Union of Democratic Forces for Unity (UFDR). Konflikten beskrivs som lågintensiv, med uppskattningsvis 30 – 130 dödsfall som en direkt följd av konflikten under 2006. Striderna har främst inträffat i landets norra delar, i gränstrakterna mot CAR:s oroliga grannländer Tchad och Sudan där UFDR har sitt fäste. I ett försök att stävja rebellupproret har regeringstrupperna till och med fått direkt militärt stöd utav franska trupper. Civilbefolkningen är de som drabbats hårdast av konflikten, rebeller plundrar och överfaller byar i trakten samtidigt som regeringstrupper går hårt åt civila som misstänks stödja rebellerna. Under 2006 ledde situationen till att över 200 000 människor var på flykt från området, vilket spädde på oroligheterna. UFDR tog samtidigt hjälp av rebellgrupper i grannländerna och påstods ha fått stöd av Sudans regering, vilket gjorde att konflikten riskerade att eskalera från lågintensiv till ett regelrätt krig med flera parter inblandade.¹

Strider mellan regeringstrupper och rebeller pågick under 2007 och attackerna mot civila intensifierades

då regeringstrupperna var "helt utanför kontroll".² FN:s säkerhetsråd beslutade i slutet av september 2007 att skicka en fredsbevarande trupp till området som gränsar till Darfur. Detta för att skydda civila från angrepp av milismän som tog sig över gränsen. Truppen bestod av 3000, majoriteten franska EU-soldater, samt 300 FN polismän.

Under 2008 skrev de ledande rebellgrupperna UFDR, APRD och FDPC på ett fredsavtal med regeringen, men efter bara två månader upphävde rebellgrupperna fredsavtalet eftersom oenighet kring amnesti rådde.³ Under hösten gjordes försök att återuppta fredsprocessen, och efter utdragna förhandlingar slöts en kompromiss i december där parterna enades om att en konsensusregering ska styra tills nästa inplanerade presidentval år 2010. Det existerande eldupphöret skulle även fortsätta, och kompromissen innehöll även bestämmelser om demobilisering och avväpning av tidigare rebeller.⁴

Hur kan konflikten lösas?

Trots att läget under slutet av 2008 var lugnt i landet finns det stor risk att oroligheter blossar upp igen. Det är mycket som behöver göras för att kunna få slut på konflikten och stabilisera landet. Några av de viktigaste konkreta punkterna är;

- Att kriget i Sudan får ett slut. Som det är idag spiller mycket av de oroligheter som finns i Sudan över på områdena i norra CAR, främst i form av rebellgrupper som verkar fritt över landsgränserna och sprider skräck bland civilbefolkningen. Ett slut på konflikten i Sudan skulle få lugnande effekt på hela regionen.
- Att regeringen aktivt bekämpar korruption och får hjälp att genomföra ekonomiska reformer som på sikt kan få CAR ur den djupa fattigdom landet befinner sig i och på så sätt stabilisera läget i landet.
- De demokratiska förutsättningarna måste förbättras och mänskliga rättigheter respekteras och skyddas på ett bättre sätt än vad nuvarande regering gör.
- Den diskriminering på grund av etnisk tillhörighet som förekommer i det centralafrikanska samhället måste upphöra. Inga grupper får fortsätta att

exkluderas från inflytande och eventuella framsteg som landet gör.

- Viktigt är också att alla rebellgrupper tas med i en eventuell fredsprocess. Lämnas någon utanför finns det stor risk att missnöjet och striderna fortsätter, vilket har hänt i till exempel Darfur. Regeringen har lyckats få till stånd vapenvila med vissa rebeller, men om freden ska ha en chans behöver fler grupper komma till förhandlingsbordet.

Vad bör Sverige och andra internationella aktörer göra?

Trots hundratusentals flyktingar, akut fattigdom och svält samt en väpnad konflikt som hotar att eskalera får situationen i CAR väldigt lite internationell uppmärksamhet. Konflikten i CAR är en av världens mest försummade konflikter. I takt med att läget förvärrats har dock FN börjat få upp ögonen för problemen. Till exempel har Sverige, som ett av väldigt få länder, hörsammat FN:s vädjan om akut humanitärt bistånd och är idag bland de största givarländerna.⁵ Det finns dock en rad åtgärder som snabbt måste till för att förhindra konfliktspridning och förvärring av den humanitära krisen;

- Att FN så snabbt som möjligt skickar de fredsbevarande trupper som säkerhetsrådet beslutat om till de konflikttrabbade områdena i norra CAR. Detta för att på så sätt stävja rebellernas attacker mot städer och byar och motverka att fler tvingas fly och att konflikten utvecklar sig till regelrätt krig med parter från CAR, Tchad och Sudan inblandade.
- Att EU följer EU-kommissionären Michels rekommendationer om att utöka det bistånd man hittills givit till CAR och att biståndet samordnas på ett tydligare och effektivare sätt⁶ och på så sätt försöker undvika en humanitär katastrof bland landets många internflyktingar.
- Att Sverige fortsätter att bistå CAR, både med akut hjälp och mer långsiktigt stöd, och helst utökar sitt bistånd framöver.

Fotnoter

¹ Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala Universitet <http://www.pcr-uu.se/database/conflictSummary.php?bcID=14>

² BBC News, 2 april 2007, "Forest flight amid CAR fighting", <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6519037.stm>

³ Uppsala Conflict Data Program: http://www.pcr.uu.se/gpdata-base/gpcountry.php?id=31®ionSelect=2-Southern_Africa#

⁴ Ibid.

⁵ <http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/webpage.asp?MenuID=9256&Page=1491>

⁶ "EU vill ge ökat bistånd åt bortglömda länder", Göteborgs-Posten, 2007-03-01